

KURUMSAL İLETİŞİM DİREKTÖRLÜĞÜ
Directorate of Corporate Communication

Kırık, Çıkık, Burkulmalar

Dersin Adı: İlk Yardım

Dersin Hocası: Dr. Öğr. Üyesi Olcay GÜLER

atauni.edu.tr   Atauni1957

ÜST EKSTREMİTE KIRIK ÇIKIK VE BURKULMALARI

Genellikle üst taraf (üst yan) kırık, çıkık ve burkulmaları düşme, çarpma gibi darbelere bağlı olarak gelişir. Kırıklar, bütün üst taraf kemiklerinde görülmekle birlikte çıkıklar, genellikle omuzda, burkulmalar ise genellikle el bileğinde görülür.

İlk yardımcı, tespit için elde bulunan çeşitli ebatlarda tahta parçaları ve sargılar, gazete, dergi, mukavva, battaniye, yastık, temiz bez parçaları, havlu, çengelli iğne, eşarp, atkı, hırka, kravat vb. malzemeleri kullanarak tespit yapabilir.

Üst taraf kemikleri kırık, çıkık ve burkulmalarında tespit işleminde aşağıdaki kurallara dikkat edilmelidir:

- Tespit öncesinde yüzük ve saat gibi takı eşyaları çıkarılmalıdır. Çıkarılan takılar hasta veya yaralıya veya yakınlarına iade edilmek üzere muhafaza edilmelidir.
- Açık yara var ise üzeri temiz bez ile kapatılmalıdır.
- Ağrıya neden olacağından yaralı bölge sabit tutularak tespit yapılmalıdır.
- Tespit uygulaması; kırık, çıkık ve burkulmanın üstünde ve altında kalan eklemleri de içine alacak şekilde yapılmalıdır.

- Şerit sargılar, kırık bölgenin üzerine bağlanmamalıdır.
- Tespit, parmak uçları görünecek şekilde uygulanmalı ve parmak uçlarından dolaşım kontrolü yapılmalıdır. Tespitten önce, tespit sırasında ve sonrasında parmak uçlarından dolaşım kontrolü, derinin ısısına ve rengine bakılarak yapılmalıdır.
- Gerekirse tıbbi yardım (112) istenmelidir.
-

3.1. Köprücük kemiği kırığında Tespit

- **Köprücük kemiği kırığının tespit işleminde aşağıdaki kurallara dikkat edilmelidir:**
- Hasta veya yaralıya oturur pozisyon verilir.
- Üç adet üçgen sargı bezi ya da şerit şeklinde sargı temin edilir. Her bir üçgen sargının tepe bölümü tabanına doğru istenilen enlilikte üst üste katlanarak da şerit hâline getirilebilir.
- Şerit hâline getirilen üçgen sargının biri, hasta veya yaralının koltuk altından geçirilerek düğümler arkaya gelecek biçimde omzuna bağlanır.
- İkinci üçgen sargı, diğer omuza aynı şekilde bağlanır.
- Üçüncü üçgen sargı, sırt bölgesinde her iki omuzdaki sargılardan geçirilip omuzlar geriye doğru hafifçe çekilerek bağlanır.

Resim 3.1: Köprücük kemiğinin üçgen sargı ile tespiti

Köprücük kemiği kırıklarında rulo şeklindeki şerit sargı bezi ile yana yatık bir sekiz sayısına benzeyen sarma şekli uygulanarak da tespit yapılabilir.

Resim 3.2: Köprücük kemiğinin rulo sargı ile tespiti

3.2. Omuz Çıkığıında Tespit

Omuz çıkığıında, kol kemiğinin üst ucu öne doğru kayar ve normal omuz kabarıklığı kaybolur. Omuz çıkığıında hasta veya yaralı, kolunu gövdesinden uzakta tutmaya çalışır, yaklaştırmaya çalıştığıında ağrı olur. Bu durumda çıkık kesinlikle yerine konmaya çalışılmamalıdır. Hasta veya yaralının oturması sağlanarak rahat ettiği pozisyonda tespit yapılır.

Omuz çıkığıında tespit işlemi sırasıyla şöyle yapılır:

- İki adet üçgen sargı ve koltuk altına yerleştirmek için yumuşak destek malzemesi (yastık, katlanmış battaniye vb.) temin edilir.
- Destek malzemesi koltuk altına yerleştirilir.
- Üçgen sargı ile kol askıya alınır.
- Üçgen sargının tepe kısmına ufak bir düğüm atılır.
- Dirsek, düğüm çukuruna oturacak şekilde üçgen sargı yaralı kolun altına yerleştirilir. Kazazedenin parmak uçları görünecek biçimde olmalıdır.
- Üçgen sargının iki ucu, kazazedenin boynunun yan tarafına, yaralı kolun karşı tarafında olacak şekilde düğümlenir.

Resim 3.3: Üçgen sargı ile kolun askıya alınması

- Askıya alınan kol, diğer üçgen sargı bezi ile hasta veya yaralının gövdesi üzerinden bağlanır.
- Parmak uçlarından dolaşım kontrol edilmelidir.

Resim 3.4: Omuz çıkığının tespiti

3.3. Kol kemiği kırığında tespit

- **Kol kemiği kırığında tespit işlemi sırasıyla şöyle yapılır:**

Hasta veya yaralıya oturur pozisyon verilir.

Biri omuz ile dirseği içine alacak uzunlukta, diğeri koltuk altından dirseğe yerleşecek uzunlukta ve bez ile kaplanmış iki adet sert tespit malzeme-si, yumuşak destek malzemesi, dört adet şerit şeklinde sargı bezi, bir adet üçgen sargı temin edilir.

Resim 3.5: Sert tespit malzemesinin yumuşak malzeme ile kaplanması

- Hasta veya yaralının koltuk altına yumuşak destek malzemesi (ince küçük bir yastık, katlanmış havlu vb.) yerleştirilir.
- Sert tespit malzemeleri yerleştirilmeden önce kolun altına iki adet şerit sargı yerleştirilir.
- Kısa olan sert tespit malzemesi, koltuk altından itibaren dirseği de içine alacak şekilde yerleştirilir.
- Uzun olan sert tespit malzemesi, omuz ile dirseği içine alacak şekilde yerleştirilir.
- Daha önceden yerleştirilen şerit sargılar, sert tespit malzemelerinin üzerinden düğümleri dışa ve hepsi aynı yöne gelecek şekilde bağlanır.

Resim 3.6: Kola sert tespit malzemelerinin yerleştirilmesi

- Uygulanan tespitin destek alması ve dirseğin tespiti için üçgen sargı ile kol askıya alınır.

Resim 3.7: Kolun askıya alınması

- Omuz tespiti için yaralı kolu içine alacak şekilde iki adet şerit sargı gövde üzerinden bağlanır.
- Parmak uçlarından dolaşım kontrol edilir.

Resim 3.8: Omuzun tespiti

3.4. Dirsek Kırığında Tespit

- Hasta veya yaralının kolu gergin ya da bükülü vaziyette bulunabilir. Kol, bükülmüş bulunursa düzeltilmez, gergin bulunursa bükülmez, bulunduğu şekilde tespit edilir.
- **Kol gergin şekilde bulundu ise:**
- Hasta veya yaralıya kolunu hareket ettirmeye zorlanmadan rahat edebileceği pozisyon verilir.
- Koltuk altından parmak diplerini içine alacak uzunlukta, yumuşak malzeme ile kaplanmış bir adet sert tespit malzemesi, dört adet şerit sargı temin edilir.
- Dirseğin alt ve üst kısmına iki adet şerit sargı yerleştirilir.

- Sert tespit malzemesi, koltuk altından itibaren parmak diplerine kadar yerleştirilir.
- Daha önceden yerleştirilen şerit sargılar, sert tespit malzemesinin üzerin-den düğümleri dışa ve aynı yöne gelecek şekilde bağlanır.
- İki adet şerit sargı, yaralı kolu içine alacak şekilde gövdesi üzerinden bağlanır.

Resim 3.9: Kol gergin durumdayken dirsek tespiti

Kol bükülü şekilde bulundu ise kol askısı uygulaması ile aşağıdaki şekilde tespit yapılır:

- Hasta veya yaralının oturması sağlanır.
- İki adet üçgen sargı ve yumuşak destek malzemesi temin edilir.
- Koltuk altı kısmına yumuşak bir destek malzemesi yerleştirilir.
- Üçgen sargı ile kol askıya alınır.
- Diğer üçgen sargı bezi, tepesi yaralı dirseğe gelecek şekilde yerleştirilerek iki ucu diğer koltuk altından bağlanır.
- Parmak uçlarından dolaşım kontrol edilir.

Resim 3.10: Kol bükülü durumda dirsek tespiti

3.5. Ön Kol ve El Bileği Kırıklarında Tespit

- Ön kol kemikleri (dirsek kemiği ve döner kemik) ve el bileği kemikleri kırıklarında açık kırık oluşması ihtimali daha yüksektir. Açık kırık oluşmuş ve kanama varsa öncelikle kanama durdurularak yara üzeri temiz bir bez ile kapatılır. Daha sonra sırasıyla şu işlemler yapılır.

Ön kol ve el bileği kırıklarında tespit işlemi sırasıyla şöyle yapılır:

- Hasta veya yaralının oturması sağlanır.
- Dirseği ve parmak diplerini içine alacak uzunlukta, yumuşak malzeme ile kaplanmış iki adet sert tespit malzemesi, iki adet şerit sargı, bir adet avuç içini dolduracak büyüklükte rulo yapılmış bez ve bir adet üçgen sargı temin edilir.
- Ön kolun altına iki şerit sargı yerleştirilir.
- Avuç içine rulo yapılmış bez yerleştirilerek desteklenir.
- Sert tespit malzemelerinden biri parmak diplerinden dirseği de içine alacak şekilde ön kolun iç kısmına, diğeri önkolun dış kısmına yerleştirilir.
- Ön kolun altına yerleştirilen şerit sargıların düğümleri dışa ve aynı yöne bakacak şekilde bağlanır.
- Dirsek bükülü olacak şekilde, üçgen sargı ile kol askıya alınır.

Resim 3.11: Ön kol kemiklerinin tespiti

Sadece el bilek kemiklerinde veya el tarak kemiklerinde kırık varsa üçgen sargı ile kolun askıya alınması yeterlidir. Üçgen sargı yoksa kolu askıya almak için hasta veya yaralının eli; ceket, hırkası ya da gömleğinin iki düğmesi arasından içeri sokulup aynı taraf ceket eteği yukarı kaldırılarak çengelli iğne ile iğnelenir.

Resim 3.12: Ceket ile kolun askıya alınması

Resim 3.13: Parmağın tespiti

- [Milli Eğitim bakanlığı sağlık hizmetleri. Kırık, çıkık, burkulmalarda ilk yardım](#)
- <http://www.bebekkokusu.com/news/templates/konular.aspx?articleid=361&zoneid=50>
- <https://www.directorthocare.com/strategies-to-help-heal-your-broken-bones/>
- <http://esaglikonline.com/E-Saglik%20Online/Ilk%20Yardim/7-Kirik%2C%20Cikik%20Ve%20Burkulmalarda%20Ilkyardim.pdf>
- <http://www.karmabilgi.net/eklem-nedir/>
- <http://patentdiagram99.puliziasconfinata.it/diagram/diagram-of-vertebral-fracture>
- <https://www.drugs.com/cg/vertebral-compression-fracture-aftercare-instructions.html>